

אבל להאי לישנא בתרא דאף בגדיים וטלאים יש לו דריסה בכל ענין לרב חסדא, לכ"נ דל"ג נץ, ע"כ.

דף נ"ג ע"א

יש דרוסה לחתול וכו'. פי' רשב"ם דהנך בעיות לא שאלן יחד אלא כל אחד ואחד נשאלה על ידי מעשה וכסדר שכתובות בתלמוד נשאלו זו אחר זו כששאלו יש דרוסה לחתול היה רב עסוק בבדיקת ספק דרוסות של עופות דקין והבין רב שעל עופות היה שואל אם דרסן חתול ולכך השיבו שאף לחולדה יש דרוסה בהן. שוב היה רב עוסק בדאמרי רב רבי ושאלו יש דרוסה לחולדה אף באלו ורב השיבו אף לחתול אין בהם דרוסה. שוב הי' רב עסוק בגדיים וטלאים ושאלו חתול וחולדה דורסין באלו מי דמי לאמרי רב רבי ואין להם דרוסה או דמו לעופות דקין ויש להם והוא השיבו לחתול יש דרוסה לחולדה אין דרוסה, לשון תוספות חיצוניות.

ובתוספות הר"ף ז"ל כתוב וז"ל א"ל אף לחולדה יש דרוסה, יש דרוסה לחולדה וכו', תימא כיון שהשיב לו יש דרוסה אף לחולדה אמאי שאלו עוד יש דרוסה לחולדה, ופר"י דהכי בעי יש דרוסה לחתול בשום מקום או אין לו דרוסה, א"ל אתה שואל סתם יש דברים שאפילו לחולדה יש דרוסה, והדר בעי א"כ יש דרוסה לחולדה בכל דבר או לא, א"ל יש דברים שאף לחתול אין דרוסה, והדר בעי כיון דזה פועמים שיש בהם דרוסה ופעמים שאין בהם דרוסה א"כ שוים הם לכל דבר או לא, וא"ל יש דברים [שיש] לחתול דרוסה ולחולדה אין דרוסה, ע"כ.

וכן פירש הרמב"ן ז"ל וזה לשונו א"ל אף לחולדה יש דרוסה פי' רב כהנא ורב אסי שאלוהו סתם אם יש שום דרוסה לחתול והוא השיב שאף לחולדה מצינו שיש דרוסה, וחזרו ושאלוהו אם יש לה בכל או במקצת, אמר להם לא אמרתי בכל שאף לחתול אין דרוסה בכל, וחזרו ושאלוהו בשניהם חתול וחולדה שוין הם לגמרי וכל מה שיש לזה יש לזה בדרוסה או יש בהם הפרש,

אפשר דפלוגתא היא בעלמא דפליגי בהדיא בחתול ונמייה אי אית להו דריסה או לא דלת"ק אין להן ולברבי יש להן. או אפשר דברבי אמתניתין קאי דקתני דרוסת הזאב ומשמע זאב אין אבל חתול ונמייה לא ועלה קאמר ברבי דלא אמרו אין דריסה לחתול ונמייה אלא במקום שאין מצילין אבל במקום שיש מצילין יש דריסה ואשמועינן רב חסדא דאפילו ברבי לא קאמר דבמקום שיש מצילין יש דריסה לחתול ונמייה אלא בגדיים וטלאים אבל באמרי רב רבי לא, ובאידך לישנא גמי דאמרינן לא אמרו יש דריסה אלא במקום שיש מצילין אמתניתין גמי ולא אזאב בדקה וארי בגסה דהנהו ודאי אפילו באין מצילין יש להם דריסה אלא דמתניתין קתני דזאב בדקה דריס כלומר בגדולה שבדקה אבל למטה מזאב לא ודוקא מגדולה שבדקה הוא דאמעית לה אבל בדקה שבדקה אפילו חתול ונמייה שהן למטה מן הזאב גמי דרסי ועלה קאמר דלא אמרו יש דריסה לחתול ונמייה בדקה שבדקה אלא כשיש מצילין אבל כשאין מצילין אין דריסה, ע"כ.

איכא דאמרי הא מני ברבי היא דתניא ברבי אומר לא אמרו יש דריסה אלא במקום שיש מצילין. פי' ורב חסדא כרבנן דאמרי אפילו במקום שאין מצילין יש דרוסה לחתול ונמייה בגדיים וטלאים, ובמקצת נוסחאות כתוב כן בפי' מכלל דשמעינהו לרבנן דאמרי אפילו במקום שאין מצילין יש דרוסה, הר"ן ז"ל.

וכתוב בתוספות הר"ף ז"ל וז"ל איכא דאמרי הא מני ברבי היא דתניא ברבי אומר וכו' אבל רבנן דפליגי עליה סברי יש דריסה אפילו במקום שאין מצילין ורב חסדא כרבנן דאיירי בכל ענין ומכאן גמי משמע דל"ג כן במילתיה דרב חסדא דאי גרסינן נץ א"כ לרב חסדא מאי איירא דקתני בעוף הדק אפילו בגדיים וטלאים גמי יש לו ארס ודורס בכל ענין, דבשלמא ללישנא קמא דרב חסדא לא איירי רק במקום שיש מצילין ואיכא למימר דנקט במתניתין בעוף הדק משום דאפשר דאיירי בכל ענין אף במקום שאין מצילין

דריסה בדכותיהו אפילו גס לגס ואין צריך לומר דק לדק או גס לדק, הרמב"ן ז"ל.

אין דריסה לשועל איני והא כי אתא רב דימי וכו', אמר רב ספרא ההוא חתול הוה. פי' ורחל קטנה היתה, ומעיקרא נמי כדס"ד דשועל הוה הכי משתמע לן דכ"ע אית להו דמתניתין דוקא דריסת הזאב בבהמה תנן ולמעוטי מיהת אמרי רב רבי, ורב נמי לעיל הכי אתא לאשמועינן, הרא"ה ז"ל.

איכא דאמרי אמר רב כהנא וכו' יש דריסה לשועל איני והא כי אתא רב דימי וכו' אמר רב ספרא ההוא כלב הוה. וא"ת אמאי לא שני ליה ההיא רחל גדולה היתה וכי איתמר דרב כהנא בגדיים וטלאים איתמר, איכא מ"ד שכך היתה ידוע להן דקטנה היתה, והכי נמי משמע באידך לישנא דאמרי ההוא חתול הוה, ואי רחל גדולה אף לחתול אין דריסה, א"נ יש לומר דלישנא קא דייק דבא מעשה לפני חכמים ואמרו אין דריסה לשועל, ואי משום שהיתה גדולה הוה להו למימר ובא מעשה לפני חכמים והתירוה, אלא ודאי אין דריסה לשועל משמע דאין דריסה לו כלל קאמר. ואיכא מ"ד דאי סבירא לן דשועל יש לו דריסה אף באמרי רב רבי יש לו דריסה לפי שהוא גדול מן החתול דודאי ספוקי מספקא להו אי (לית) [אית] ליה דריסה כלל או לא דאפשר לומר דלית ליה כלל, והיינו דפרקינן באידך לישנא ההוא חתול הוה, אבל לכשת"ל דאית ליה דריסה אפילו באמרי רב רבי אית ליה, ואינו מחזור דהא לכולהו לישני מתניתין דדריסת הזאב למעוטי כל שלמטה מן הזאב אתא, ושועל ודאי למטה מן הזאב הוא, ורב נמי אמר לעיל בבהמה מן הזאב ולמעלה, ואע"ג דאמרינן עלה למעוטי חתול ה"ה לכל שלמטה מן הזאב אלא שדבר במצוי שהחתול יותר מצוי לדרוסה מן השועל, אלא ודאי אפילו ת"ל דשועל יש לו דריסה דוקא בגדיים וטלאים אבל באמרי רב רבי לא, הרשב"א ז"ל.

והשיב שיש הפרש ביניהם ובגמרא פירשו, ע"כ. וכן פי' הרשב"א ז"ל עי' בחדושי.

וכן פי' הר"ן ז"ל וזה לשונו שלש שאלות הללו של רב כהנא בבת אחת נשאלו וכולן היו צריכות לישאל אף לפי תשובתו של רב, שמתחלה שאל סתם אם יש דריסה לחתול או אין דריסה והוה משמע ליה לרב דהוה מספקא ליה לרב כהנא אי אית ליה דריסה לחתול כלל או לא, משום הכי אהדר ליה דאף לחולדה משכחת לה דריסה כלומר באיזה דבר, ואח"כ שאלו יש דריסה לחולדה או לא כלומר אם יש דריסה לחולדה בכל ואפילו בגדולה שבדקה דדילמא מתניתין דקתני זאב אורחא דמילתא קתני אבל לעולם אף לחולדה יש דריסה בגדולה שבדקה, ואהדר ליה רב דאף לחתול אין לו דריסה בכל דמתניתין דוקא קתני. ואח"כ שאלו לחתול ולחולדה יש להם דריסה או אין להם דריסה כלומר אחר שאתא אומר שבין בחולדה בין בחתול יש הפרש בדריסתן מי נימא ששון הן בדריסתן או לא, ואהדר ליה שאינן שון בדריסתן שיש דבר שיש בו דריסה לחתול ואין בו דריסה לחולדה דהיינו גדיים וטלאים, ע"כ.

תה לשון הרא"ה ז"ל יש דריסה לחתול וכו' א"ל אף לחולדה יש דריסה וכיון שכן אין לומר שיש דריסה לחתול, יש דריסה לחולדה וכו' א"ל אף לחתול אין דריסה, כלומר פעמים, וכיון שכן אין לסתום ולומר שיש דריסה לחולדה, חתול וחולדה יש להם דריסה או לא, כלומר היאך דינן בענין דריסה, א"ל לחתול יש דריסה לחולדה אין דריסה בגדיים וטלאים, ע"כ.

ואיכא דאמרי נץ בדבר רבי מיניהו. פרש"י ז"ל ואפ"ה עוף דק הם ואין בו ספק כמו שכתבתי שלא נחלק ר' יהודה וחכמים בנץ דלדברי הכל בעוף הדק אין בגס לא, ועוד שכבר אמרו שלא בא ר' יהודה אלא לפרש דברי חכמים, והוצרכתי לפרש זה מפני שרבינו הגדול ז"ל כתב סתם, ונץ יש לו דריסה בעופות, ולא פי' משום שסמך לו על משנתנו, ושאר עופות טמאין יש להם

וזה לשון הרמב"ן ז"ל ושועל שאמרו יש לו דריסה מספק מכל מה שיש לחתול דריסה אבל באמרי רבכבי דאין לחתול דריסה לא, כדאמרין ההוא חתול הוה, ואי ק"ל א"כ מאי האי דמקשי בלישנא בתרא מרחל של בית היני שאמרו בה אין דריסה לשועל דילמא רחל גדולה [היתה]. י"ל מפני שאמרו אין דריסה לשועל משמע כלל כלל לא, שהיה להם לומר ובא מעשה לפני חכמים והתירוה, אלו פשטן של דברים, אבל יש להחמיר ולומר שאם ת"ל יש דריסה לשועל, אפילו בגדולים של בהמה דקה יש לו, לפי שהוא חיה וגדולה מן החתול, ואם אין לו בגדולים אין לו כלל, שכל שדורס בכיוצא בו יש לו דריסה, ושועל גדול הוא כבהמה דקה. וכלשונו ראשון ראיתי בדברי הרב ר' משה ב"מ ז"ל שהשועל כחתול ובגדיים וטלאים הוא שיש לו דריסה, ושוב מצאתי לראב"ד ז"ל שאמר זאב ושועל בבהמה דקה לא שנא גדולים ולא שנא קטנים, ואינו נכון בעיני דמתניתין לכולהו לישני ממעט מן הזאב ולמטה חוץ מגדיים וטלאים שאינן בכלל, דמינין קתני. וי"א שכשאמרו זאב אין לו דריסה בבהמה (דקה) [גסה], ה"מ בגדולים אבל בעגלים יש לו דריסה, ואין זה כלום דמתניתין בדקה ולא בגסה כלל משמע ואילו היה כדבריהם לא הוה משתמיט מתניתין וגמרא מלפרושה, ועוד לא מצינו לגאונים ז"ל שאמרו כן ואין לחוש, ע"כ.

קמ"ל וכו' דאינה לדריסה אלא בסוף דזיהרא בהדי דשקיל לסחופיה הוא דשדי. ואפילו האדים בשר כנגד בני מעים לא חיישינן כי היכי דלא חיישינן בעלמא כד לא מספקא לן בדרוסה כלל, אבל שחטה מקמיה דשקלה לסחופיה יש חוששין מכיון שהיו מצילין אותה, דילמא היא שעתא שדי לזיהריה, הרא"ה ז"ל.

וכתבו בתוספות הר"ף ז"ל קמ"ל בהדי דשליף שדי זיהריה, יש רוצים לומר מכאן דאם קדם ושחט העוף בעוד שהנץ עליו שמותר משום דלא שדי זיהריה עד דשליף, והבל הוא, די

לחוש דילמא שליף ודריס פעמים שלש קודם שיניחנו ונמצא דשליף וקדים קודם שחיטה וא"כ בכל ענין אסור, אבל אותם שמחפין רגלי הנץ וצפרניו מכסף אותם ודאי מותרין דאז אינו יכול להטיל ארס ע"כ.

וכתב הרא"ש ז"ל בתוספותיו ששמע כי ר"ת היה עושה לנץ שלו כשהיה רוצה לאכול מצידתו צפרנים מכסף כמו מנעלים.

וכן כתב הר"ף ז"ל בתוספותיו שהר' יצחק מנורוויץ בארץ האי, היה עושה כן, היה נץ שלו שקורין אשפדווי"ר חפוי ברגליו ובצפרניו כסף לצוד עופות פן יטיל ארס, וכן הלכה למעשה, ע"כ.

רוב אריות דורסין. פירש הקונטרס רוב אריות הנכנסין לבין השוורים דורסין, אימר בכותל נתחכך והיה שם צפרן של ארי אחר ונפל בגבו של שור מחמת החכוך, וקשה דכיון דרוב אריות דורסין א"כ אפילו את"ל דצפרן זה מחמת חכוך מ"מ ליתסר, ואפילו שאר שוורים נמי דכלא צפרן לתסרו כיון דרוב אריות הנכנסין לבין השוורים דורסין אותם. ועוד קשה דבסמוך אמרין עאל ושתיק ויטיב ביניהו אימר שלמא שוי, אלמא לא אמרין רוב אריות הנכנסין בין השוורים דורסין אותם וכה"ג מיירי הכא מדחשיב ליה ספק דרוסה דוקא מחמת הצפרן ודוחק הוא לומר דפליג. ועוד קשה דמה תלייה היא זו לומר דהוות צפרן של ארי בכותל אבל אינה באה מן הארי א"כ מי הביאה לשם.

לכ"נ לר"ת כיון שראינו ארי זה נכנס לבין השוורים וגם אותו צפרן ניכר שמארי הוא א"כ ודאי יש לנו לומר שצפרן זה ממנו הוא אכן יש ספק אם מחמת דרוסה הוא או שמא נשמט ממנו וענין זה של השמיטה אינו אלא כשהארי חולה אבל לא כשהארי בריא דכשהוא בריא אינו נעקר ממנו כי אם על ידי דריסה, וה"ק רוב אריות דורסין כלומר רוב אריות בריאין לדרוס, וה"ק אע"פ שרוב אריות בריאין לדרוס מיעוטן אינן

דורסין פ' כשהן חולין ואין להם כח לדורס א"כ
מן הדין יש לנו לומר דמחמת דריסה הוא זה
שארי זה מן הרוב ובריא הוא לדורס, ומ"מ אע"ג
דהכי הוא כיון דגם כי נאמר הכי מ"מ אין אנו
יכולין לומר שבא מחמת דריסה אלא מחמת
מעוט הבריאים שצפרנם נשמטת דכל הדורסים
אין צפרנם נשמטת פ' רוב הדורסין קאמר וה"ק
דרוב הדורסים כלומר הבריאים לדורס אין צפרנם
נשמטת כשדורסים, אכן אמת הוא דיש מעוט
מן הבריאים לדורס שצפרנם נשמט מחמת דריסה
אמנם כיון דרוב אותם הבריאים לדורס אין צפרנם
נשמט בדריסה כשדורסים יש לנו לומר דהואיל
וזה צפרן יושב על גבו מסתמא האי ארי חולה
הוא ולא מחמת דריסה בא לכאן אותו צפרן אלא
בכותל נתחכך והיה שוכב ארי חולה אצל הכותל
ושם נתחכך השור אצל הכותל ומארי היה אותו
צפרן נשמט מרגלו על ידי חולי וישבה לו בגבו
שהוא מן המעוט שחולים הם שצפרנם נשמטת
בחקוך וכל הדורסים אין צפרנם נשמטת ר"ל רוב
כדפ', דמה שפירש הקונטרס קשה שאין לך
אחד מהם שצפרן נשמטת, ול"נ דא"כ ודאי הוא
דבא מחמת חכוך ולא מחמת דריסה ומאי קאמר
דשמא ארי דרסו דמשמע דאיכא למתלי בדריסת
ארי הא ליכא למתלי השמטה בדריסה דאין שום
ארי שצפרנו נשמטת. ועוד מאי קאמר אימר
בכותל נתחכך דמשמע דשמא הוא ומשום הכי
תלינן להקל אדרבה ודאי הוא שאין לתלות
בדריסה. אלא נראה כדפ' דכל הדורס לאו דוקא
נקט אלא רוב הדורסים אין צפרנם נשמטת כדפ'
ואע"ג דאיכא מיעוט דורסים וצפרן נשמטת מ"מ
כיון דאין לך לתלותו בדורס אלא מחמת מעוט
כדפ' הילכך יש לתלותו במיעוט חולין דאינם
דורסים כיון דרוב דורסין אין צפרנם נשמטת.

עוד כתב ז"ל אבל יבשה עבידא דמשתמטא
פ' בדריסה ואזדא לה ההיא סברא דרוב הדורס
אין צפרנו נשמט, ע"כ.

והרשב"א ז"ל כתב וזה לשונו ותירץ ר"ת
ז"ל דלאו דורסין ודאי קאמרינן אלא בריאין
וראויין לדורס ומעוט חולין ואין ראויין לדורס,
וכל הראוי לדורס אין צפרנו נשמטת וזה הואיל
וצפרן יושבת לו על גבו אימר כרע שכב הארי
סמוך לכותל וכפו פרושה לחוץ ושור זה נתחכך
בכותל סמוך לו ועם שנתחכך נשמטה צפרון
הארי וישבה לו בגבו ולא מחמת דריסה, והא
דאמר אביי לקמן ולא אמרן אלא לחה אבל
יבישה עבידא דמשתמטא, לפי פ' זה ה"ק ולא
אמרן לרב דאין חוששין לו אלא בצפרן לחה
דודאי מכיון שהצפרן לחה הדבר ידוע שלא
מחמת הדריסה נשמטה אלא מכה היתה לו בידו
שנגף באבן או באגרופ ונחתכה צפרנו ומתוך
כך הוא חולה ואינו עשוי לדורס, והילכך
כשנתחכך השור סמוך לו נשמטה צפרנו
המדולדלת וישבה לו בגבו של שור, אבל יבשה
אין הארי חולה בכך שכבר נתרפא ויבשה צפרנו
וראוי הוא לדורס וכיון שהצפרן יושבת לו בגבו
ואפשר דמשמטא עם דריסת הארי שאינו נמנע
בשבילה מלדורס חיישין לה משום דיותר קרוב
הדבר שנתחבה לו מחמת דריסה משנתחבה לו
בגבו מחמת חכוך, ולפי פ' זה איני יכול ליישב
הא דאמרינן בגמרא ולחה נמי לא אמרן אלא
חדא אבל תרתי ותלת לא, דאדרבה כל שהם
יותר הארי יותר חלש וחולה ואינו ראוי לדורס,
ועוד מאי קאמר אבל יבישה עבידא דמשתמטא
דלא הוה ליה למימר אלא אבל יבשה לא כלומר
אינה מורה על חולי הארי.

ומיהו קי"ל כשמואל כדפסק אמימר בסמוך,
והילכך בין לחה בין יבשה בין אחת בין חמש

ופריך אדרבה אע"ג דרוב שוורים מתחככין
מ"מ רובם אינן מתחככין במקום שרגל הארי
מונחת שם שתשב לו צפרן בגבו, וא"כ יש לתלות
נמי בדריסת הארי אע"ג דרוב הבריאין לדורס
אין צפרנם נשמטת מ"מ נימא הכי שהוא מן
המעוט של הבריאים שצפרנם נשמטת להם

איסור עומדת עד שיודע לך כמה נשחטה איכא למימר דנהי דאמרינן דבחזקת אסור אבר מן החי קיימא וכי אתיליד ריעותא בשחיטה אכתי באיסור קיימא דהא שחיטה להתירה משום אבר מן החי קא אתיא וכיון דאתילידא ביה ריעותא כמאן דלא נשחטה דמי אבל בחזקת טרפה אינה עומדת. שיטה.

חוששין לספק דרוסה. וצריכה בדיקה כדלקמן ובבדיקה סגיא כיון דספק הוא מה שאין כן ודאי דרוסה, הרא"ה ז"ל. ולקמן נכתוב עוד בזה בס"ד.

ספק כלבא ספק שונרא אימר כלבא. פי' אימר בודאי, ודכותה בתלמוד, הרא"ה ז"ל.

זה לשון תוספות הר"ף ז"ל אימר לא עאל אימר קניא טעמא משום דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן כיון דלא חזינן הילכך אפילו ספק לא הוי, ע"כ.

וכתב הרשב"א ז"ל ונפקא מינה דאין צריך בדיקה אלא במקום שמבקבק הדם ולא כנגד החלל דומיא דקרוץ וקנה, אבל אי חיישינן לשונרא צריכה בדיקה כנגד כל החלל כדאמרינן לקמן, ולפי דברי רבותינו בעלי התוספות ז"ל שכתבנו למעלה דס"ל דנקב שבושט יש לו בדיקה מבחוץ דלא אמרו דאין לו בדיקה אלא בדרוסה לפי שהארס אדום ואינו ניכר בעור החצון של ושט, נפקא מינה לבדיקת הושט מבחוץ, דאי משום כלבא יש לו בדיקה מבחוץ ואי משום שונרא אין לו בדיקה אלא מבפנים, וכבר כתבנו למעלה דנראים דברי רש"י ז"ל שכתב דאפילו במקום נקב אין לו בדיקה מבחוץ מעובדא דההוא בר אוזא דהוה בי רבא דאתא כי ממסמס קועיה דמא ולא בדקה מבחוץ כדאיתא בפרק השוחט בתחילתו, ע"כ הרשב"א ז"ל. וכתב הר"ף ז"ל אימר כלבא פי' דאע"ג דאיכא מקום צפרן, ע"כ.

ספק עאל ספק לא עאל אימר לא עאל. כלומר אע"ג דשמעינן להו דמקרקרן ולא ידעינן אי על ארי ביניהו או לא על, דאי לא תימא הכי מאי

וכ"ש מקום צפרן חוששין לה וצריכה בדיקה, ונראה דכיון דחוששין לה משום צפרן שתחובה לו בגבו ואומרים שזה אותו שדרסו הארי אפילו כל השאר צריכין בדיקה, ואע"פ שלא ידענו אם צווח ואם שותק ואם מקרקרין השוורים ואם שותקין, דהא חזינן ליה דדרס ומכיון דדרס אחד מהם איכא למיחש לכולהו, ולא דמי להא דאמרינן קטע רישא דחד מיניהו אימר נח רוגזיה, דדוקא בקטע רישיה אמרינן הכי דבהכי נח רוגזיה אבל בדריסה לבד לא, דאדרבה כ"ש שחמתו בוערה כשלא יוכל להורגה, וכענין שאמר למעלה דבמקום שיש מצילין יש דריסה טפי ומצלת עצמה כמצלת מאחרים דמיא, אבל ודאי היכא דלא ישבה צפרן בגב אחד [מהן] ולא ידעינן אי שתיק ואי צווח ואי מקרקרן אינהי ואי שתקן הא אמרינן לקמן דלא חיישינן לה ואפילו שמואל לא פליג בה, וה"ה לארי ולכל הדורסין וכמו שכתבתי כאן בשם ר"ת ז"ל דאע"ג דאמרינן רוב אריות דורסין לאו דורסין ודאי קאמרי אלא ראויין לדרוס, ע"כ.

וכל הדורס אין צפרנו נשמטת. פי' האי כל הוי כמו רוב דליכא למימר כל ממש דהא בסמוך פריך אדרבה רוב שוורים וכו' וזה הואיל וצפרן יושבת לו על גבו אימר ארי דרסו ואם האי כל הוי דוקא מאי טעמא יש לנו לחוש שדרסו ארי כיון שבשום ענין אין צפרנו נשמטת וכן נמי כל המתחכך אין צפרן יושבת לו על גבו הוי רוב דאי הוי כל ממש א"כ היכי קאמר איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי וכו' והלא אין לתלות כלל בחכוך כיון שאין שום מתחכך צפרן יושבת לו על גבו אלא ש"מ דרוב קאמר והאי דנקט כל ולא נקט רוב משום דבעי למימר שזה הרוב רגיל הוא, תוספות חיצוניות, וכבר כתבתי מה שכתבו תוספות הר"ף ז"ל בזה.

איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי אוקי וכו'. וא"ת והא אמרינן בהמה בחייה בחזקת

איריא כי לא ידעינן אי עאל אי לא עאל דאפילו
כי ידעינן נמי דעאל ויטיב ביניהו אי לא שמעינן
להו דמקרקרן תלינן להקל, דאימר שלמא עבוד
אלא ודאי כדאמרינן, **הרשב"א ז"ל**.

וזה לשון הר"ן ז"ל אימר לא עאל פי' דוקא
היכא דאיכא למתלי בלא עאל הוא דשרי, אבל
היכא דודאי עאל אלא דלא ידעינן כי הוה ביניהו
אי הוה שתיק ואינהו מקרקרן או כולהו שתיק,
לשמאל ודאי **חיישינן**, והיינו דתלי' הכא היתירא
בלא עאל, ע"כ.

עאל ושתיק ויטיב ביניהו אימר שלמא עביד.
יש מי שכתב דדוקא בדידעינן דשתיק מתחילה
ועד סוף אבל אי משכחי' להו דשתיק ולא ידעינן
מעיקרא היכי הוו קיימי חיישינן שמא מתחלה
דרס והשתא נח רוגזיה ומשום הכי שתיקי. אבל
הרא"ה ז"ל כתב דכיון דחזינן דהשתא שתיקי לא
חיישינן דילמא מעיקרא דרס דאי איתא דאזיק
להו אכתי הוו מקרקרן, הר"ן ז"ל.

וכתב הר"י מטראני ז"ל י"ל דתרויהו אית
להו דרב הונא דאמר נשחטה הרי היא בחזקת
התר עד שיודע לך במה נטרפה ומ"ה תלינן
בכלב ובאימור לא עאל כי היכי דתלינן בזאב,
ולא פליגי אלא היכא דמוכחא מילתא, כגון איהו
שתיק ואינהו מקרקרן, דמר סבר הא מוכחא
מילתא מדאיהו שתיק ואינהו מקרקרן מעשה קא
עביד, ומר סבר בהא נמי איכא למתלי דמחמת
ביעתתיה קא מקרקרן, ע"כ.

קטע רישא דחד מיניהו אימור נח רוגזיה.
פי' דוקא כשהרג נח רוגזיה, אבל אם ראינו שדרס
אחד לא אמרינן נח רוגזיה התם, דאם כן איהו
שתיק ואינהו מקרקרן דכולהו בעו בדיקה אם
מצאנו האחת דרוסה יוכשרו השאר, אלא ודאי
לא נח רוגזיה אלא כשהורג אבל אם דורס ואינו
אוכל עדיין ככעסו עומד, הר"י מטראני ז"ל.
וכן כתב הרשב"א ז"ל וכדכתבינן לעיל, וכן כתב
הר"ן ז"ל.

וכתב הר"ן ז"ל ולא חיישינן שמא מתחלה
דרס את אחרים ואח"כ הרגו לזה, דכיון שהן
עומדין במקום שיכול לדרוס איזה מהן שירצה
אני אומר זה דרס ראשונה והרגו, מיהו דוקא
כשנכנס לתוכן ועומד עמהן דכיון שהוא יכול
לדרוס כרצונו אמרינן דכי קטע רישא דחד מיניהו
נח רוגזיה, אבל כגון אלו החתולים שעולין על
כלוב מלא עוף ומכניסין ידיהן מבפנים ודורסין
אע"ג דקטעיה לרישיה דחד מיניהו לא נח רוגזיה
משום הכי, דמתוך שהן בורחין אף הוא כועס
עליהן, ע"כ.

וכתב הרמב"ן ז"ל אימר שלמא עבוד ואימר
רוגזיה נח, לא בשונרא בלחוד אלא ה"ה לכל
הדורסין בין בחיות בין בעופות תולין בדברים
הללו, וכן מצאתי למקצת חכמי צרפת ז"ל וכן
דברי הר"מ במז"ל, ע"כ.

איהו צווח ואינהו מקרקרן בעותי קמבעתי
וכו'. פי' וכגון דליכא מקום צפרן אבל איכא
חיישינן, הר"ן ז"ל.

קמבעתי אהדדי. פי' הוא נבעת מהם ולכך אין
לספק כלל בדריסה. כי פליגי דאיהו שתיק ואינהו
מקרקרן, דהשתא איכא למימר מחמת מעשה או
שמא מחמת ביעתותיה והוי ספק דרוסה, מר
סבר דתלינן לחומרא דמעשה הזק עביד, ומר
סבר דתלינן לקולא דמחמת ביעתותא אבל בין
למר ובין למר איכא למימר הכי ואיכא למימר
הכי מדחשבי לה ספק דרוסה, תוספות הר"ף
ז"ל.

דף נ"ג ע"ב

כי פליגי דאיהו שתיק ואינהו וכו'. מר סבר
אזוקי מזיק להו וצריכי בדיקה כולהו ומר סבר
מחמת בעתותיה הוא דמקרקרן. ונראה דדוקא
כשהן במקום צר שאינן יכולות לברוח מפניו
שמכה ודורס בודאי לכל מאן דבעי מיניהו אבל
היכא דעאל ביניהו והן רועות במקום רחב

שיכולות לברוח ולרוץ אע"ג דמקרקרן מחמת בעתותיה הוא דמקרקרן ואימר רדף אחריהם ולא השיג, וכן מצאתי להרב בעל התרומ' ז"ל וכתב הוא ז"ל דמעשים בכל יום שהחתול נכנס בלולי התרנגולין ואע"פ שהוא שותק ואינהו מקרקרן לא חיישינן והוא ז"ל נתן טעם להיתר דאפשר לומר דחתול במקום שאין מצילין לא חיישינן ליה וכדאמרין לעיל דרב חסדא דאמר יש דריסה לחתול בגדיים וטלאים מוקי לה תלמודא במצילין דוקא וה"ה בעופות דלא דריס חתול אלא במצילין דהא מייתי מתרנגולת דרהיט שונרא בתרה וכו' וכשהתרנגולת בורחת מפני החתול ואז הכה אותה יש דריסה אבל בארי וזאב אין חילוק ביניהן, ע"כ.

ותמיהא לי טובא חדא דהא דמשוי' הפרש בין מצילין לשאין מצילין אליבא דרבבי הוא אבל לרבנן לא שנא הכי ולא שנא הכי יש דריסה ורב חסדא כרבנן ס"ל למסקנא. ועוד דאפילו רבבי דקאמר דמקום שאין מצילין אין דריסה ה"מ בגדיים וטלאים דאי לא דרתח טובא זיהריה לא אלים דליקלי בהו מידי אבל כי רתח אית ליה זיהרא אלים טפי ומקלא קלי אפילו בגדיים וטלאים אבל בעופות לא שנא הכי ולא שנא הכי אפילו לרבבי אית ליה דריסה והא דמקשינן ליה מתרנגולת דהויא בי רב כהנא דרהיט שונרא בתרה הא אמרינן לעיל דמשום דתרנגולא הויא לגבי חתול כגדיים וטלאים קא מקשינן ליה מיניה. ועוד דעיקר קושיין מהתם ליתא אלא משום דחזינא ליה זיהרא טפי ולומר אי אפשר לזיהרא סגי כי האי דלא קלי אפילו בגדיים וטלאים וכמו שכתבנו למעלה. ועוד דהכא בשמעתי דאמרינן עאל ויתיב ביניהו בחתול קא מיירי דסליק מיניה וכדאמרין ספק כלבא ספק שונרא אימר כלבא עאל ויתיב וכו' איהו שתיק ואינהו מקרקרן מר סבר וכו' דאלמא אף בחתול נמי אע"ג דליכא מצילין מדרס דריס להו ע"כ ודאי נראה דחיישינן להו אא"כ נאמר דהני שונרי דידן כיון דבני תרבות עם התרנגולין נינהו אע"ג דמקרקרן לא חיישינן להו אא"כ חזינן דרדיף

בתריה ובמקום דחוק שאינו יכול להנצל ממנו וזה דוחק. וקי"ל כשמואל ואע"ג דרב ושמואל הילכתא כרב באיסורי הא פסק אמימר בהדיא כשמואל ולא חייש להא דרב כלל.

אלא דקשיא לי היכא דאיכא שוורים הרבה במקום אחד ועאל ויתיב ארי ביניהו ואיהו שתיק ואינהו מקרקרן אמאי צריכין בדיקה דהא ספק ספקא הוא דכל חד וחד איכא למימר שמא לא דריס זה, דהא ליכא למימר דודאי כולו דריס להו דלא די לנו אם נחוש לספק דריסתו ונעשה הספק כודאי משום דשתיק ואינהו מקרקרן אלא שנאמר שכולן הוא דורס וכיון שכן איכא למימר זו לא דריס ואפי' ת"ל שזו דריס אימר דריס שלא כנגד החלל שאין דריסה פוסלת בו. ושמא י"ל דלא שרי' ספק ספקא אלא היכא דלא אפשר לעמוד על בוריו של דבר אם הוא אסור אם לאו אבל במקום שאפשר לעמוד על בוריו של דבר בודקין וכן הדין נותן ותדע שהרי בגיד חתוך שנתבשל עם הגידין דלאו בריה הוא אע"פ שיש מאה כיוצא בו צריך בדיקה אחריו בזמן שיכול להכירו וזורקו ואוכל את השאר כיון שיכול לעמוד עליו אע"פ שאם אינו מכירו הכל מותר ומשערין אותו כבשר בלפת והכא נמי לא שנא, כנ"ל.

ומיהו היכא שנתערב אחד מאלו לתוך אחרים ואינו מכירו אע"פ שהוא בעלי חיים ובעלי חיים אפילו באלף לא בטיל וכאותה שאמרו בשור הנסקל שנתערב בין השוורים כולן אסורין הכא אפשר לומר שהן מותרין דלא דמי לשור הנסקל דשור הנסקל ודאי אסור מדאורייתא אבל הכא אינו אסור ודאי אלא מספק וקיל נמי משאר ספיקי דספק ספקא הוא ומעיקרא נמי לא הצריכוהו בדיקה אלא משום דאפשר לעמוד על עיקר היתרו אבל השתא דלא אפשר שהרי נתערב בין שאר השוורים לא ושמא נאמר דהשתא נמי אפשר לבדוק אף אלו שנתערב ביניהן ומ"מ אין לדמותו לטבעת של ע"ז שנפלה לריבוא ומריבוא לריבוא שכולן מותרות מטעם ספק ספקא דהתם כל הטבעות הראשונות היו ודאי מותרות חוץ

מן האחת שנפלה שם והתם שייך שפיר להתיר מטעם ספק ספקא אבל הכא שאין בשוורים הראשונים אחד מהם ודאי מותר וכולן בספק אחד הן שמא דרסן כולן. ועוד שהרי יכול לעמוד על עיקר היתרן, וצ"ע.

ואם לא היתה אותה ספק דרוסה אלא אחת כגון שנכנס ארי בדיר שאין שם אלא בהמה אחת והוא שותק ואיהו מקרקרא, בזו כיון שהיא מספקא דאורייתא עד שתבדק קרוב הדבר שאם נתערבה אפילו באלף כולן אסורות עד שיבדקו, שהרי כבר אסרת לזו עד שתבדק ומדאורייתא וכיון שכן אף כשנתערבה אין כאן ספק ספקא שאין אתה יכול לומר בזו אף את"ל שזו שעלתה בידינו היא שנתערבה כאן שמא אותה נמי מותרת היתה שהרי כבר אסרתה קודם לכן עד שתבדק וכמו שאומ' רבינו יצחק ז"ל בההיא דריש מסכת ביצה גבי ביצה וספק אסורה ואם נתערבה אפי' באלף כולן אסורות ופי' ר"י דאספקה קאי מן הטעם הזה שכתבתי ולא כדברי ר"ת ז"ל שכתב שם דאודא קאי אבל בספקא כולן מותרין כענין שאמרו בנפלה לרבוה ומרבוה לרבוה, הרשב"א ז"ל.

שירקפא. פירש הקונטרס סל מלא עופות, וזה לא מצינו שיהא שירקפא סל, ופר"י שירקפא קן דמתרגמי' בירוש' ודרור קן לה שירקפא ליה, תוספות הר"ף ז"ל.

אתריה דשמואל הוה. ולא אורח ארעא, פירש הקונטרס ודאי הדר ביה וסבר דחוששין, וכי תימא ליאסרינהו, אתריה דשמואל הוה ולא אורח ארעא לאוריי קמיה באתריה בדבר שהן שוין בו, אבל אי הו' פליגי דלא הדר ביה לא הוה משדר ליה קמיה לעשות הוראה שלא כהלכה כדאמ' שבכל מקום שיש נדנוד עבירה אין חולקין כבוד לרב ועוד דלא הוה משדר ליה להפסיד ממון של ישראל, ופרש"י ולי נראה דה"ג אלא אתריה דשמואל הוה וה"פ מהכא לא תפשוט דהדר ביה וכו', תוספות הר"ף ז"ל.

וזה לשון הרא"ה ז"ל ליסרינהו אתריה

דשמואל הוה דלאו אורח ארעא פי' אלא קאמרינן דכיון דאתריה דשמואל הוה לא הוה מורי בה היתירא ולא איסורא הילכך ליתיה תו להאי טעמא בתרא דהדר ביה רב אלא דליתיה לדרב, ומיהו אי הוה איפכא דרב ליתסר ושמואל לישתרי לא ממנע רב בהכי אע"ג דאתריה דשמואל ועוד אפילו בשוין לאפרושי מאיסורא והיינו נמי דלא פליג ליה שמואל לרב האי יקרא אע"ג דהוה בהדיה בהאי שעתא, ע"כ.

וזה לשון הרשב"א ז"ל אלא מאי הדר ביה ליסרינהו אתריה דשמואל הוה זו היא גירסת הספרים ולפי נוסחא זו פרש"י ז"ל אתריה דשמואל הוה וכדבר ששניהם שוין בו לאו אורח ארעא לאוריי באתריה אבל אי הו' פליגי וכו', ונראה שהוקשה לרבינו ז"ל ענין זה לפי שאין שטה זו בשאר מקומות התלמוד אלא בהפך וכדאמרינן בערובין ורב אי ס"ל דאסור לימא אסור, ופריק אתריה דשמואל הוה ומפני זה כתב דה"ג אלא אתריה דשמואל הוה כלומר דמהכא לא תפשוט וכו', ע"כ.

אתי בהו לידי תקלה. וא"ת והא אמרינן לקמן דביעי דספק טרפה משקינן ליה דשיחלא קמא עד י"ב חדש ולא חיישינן לתקלה. וי"ל דודאי מעוף אחד ליכא למיחש אבל הכא שהיה באותו שירקפא עופות דקין ואיכא למיחש לתקלה דילמא אתי למיכל מינייהו כפירוש הקונטרס, ובתוספות פירשו דלמסקנא דמסקינן לפרסומי מילתא עבד הכי ניחא ולפי' זה נראה שהחזיר הדמים לבעלים דלא טרף אותן לשדותן לנהרא מן הדין כי אם לפרסומי מילתא, תוספות הר"ף ז"ל.

וזה לשון תוספות חיצוניות אתי בהו לידי תקלה והא דאמרינן לקמן הני ביעי וכו', התם היינו טעמא לפי שאינה רגילה כל כך לאחר לטעון אם תטעון עוד ועוד דתקלה גופה תנאי היא וכו', ועוד דלמסקנא נמי לא חיישינן למידי דלא עבד הכי אלא לפרסומי מילתא דאיסורא.

לפרסומי מילתא וכו', ומסתמא פייס את בעליהן
כי למה היה מאבדם ביד כיון שהן ממון ישראל
ומותר למוכרן לגוים, ע"כ.

וליתחנקינהו ולישדינהו באשפה א"נ נתבינהו
לגוים. מהכא משמע דמותר למכור נבלת עוף
לגוים, ובפרק גיד הנשה בפסקת שולח אדם ירך
לנכרי נ"ל דמשמע שהוא אסור אפילו שלא בפני
ישראל, אלא ש"ל דהא דשרינן הכא דוקא חנוקין
דהא חזי להו ישראל דנבלות נינהו ולא אתי
למזבן להו מיד גוים, אבל התם בשחוטות אפשר
דאתי ישראל למטעי בהו דמימר אמר ישראל
דכשרות נינהו דרוב עופות שחוטין שביד ישראל
כשרין ומיעוט נבלות ואתי למזבן מיניה, הילכך
אפילו שלא בפני ישראל אסור גזרה שמא ימכור
לו בפני ישראל, והיינו דאמרינן הכא וליחנקינהו
וליתבינהו לגוים דדוקא חנוקים הא שחוטין
אסור כנ"ל, הרשב"א ז"ל.

אלא לפרסומי מילתא דאסורה. כלומר ללמד
לתלמידים מפני שנחלק עליו רב בדבר זה רצה
לפרסם האיסור, וא"ת מפני מה לא בדקן, פרש"י
ז"ל מפני שהעופות היו דקים ומרובים לא היה
יכול לבדקן ולהתירן מפני הטורח שמא יטעה
באחת מהן, א"נ אידי דקליש זיהריה דנץ לא
מאדים בשר ולא מינכר ודבר זה נ"ל, עכ"ל,
ובתשובת הראשונים ז"ל משום דהני עופות אידי
דקטיני לא מינכרא אדמימות עליהו. ואיכא
מרבואתא ז"ל שאמרו דכי אמרינן דרוסה צריכה
בדיקה דוקא באחד מאותן חמשה דרכים
שהוזכרו בגמרא ולא פליגי בהו רב ושמואל
כגון ספק כלבא ספק שונרא דאמרי' אימר כלבא,
ספק עאל ספק לא עאל, א"נ איהו שתיק ואינהו
שתיק, א"נ קטע רישא דחד מיניהו, א"נ איהו
צוות ואינהו מקרקרן, דבכל הני תלינן להקל ורב
ושמואל מודו בהו דלא חיישינן ובהני חמשה
הוא דאמרינן דצריכה בדיקה, אבל במאי דפליגי
רב ושמואל כגון דאיהו שתיק ואינהו מקרקרן

לא מתכשרן בבדיקה, והיינו דלא בדקינהו
שמואל להני עופות וחנקינהו ושדנהו בנהרא.
ונ"ל דלא מחזור כלל דכל הני חמשה דמודו
כולהו בהו ודאי אפילו בדיקה אינה צריכה, ותדע
דהא הני חמשה דמודו כולהו בהו ודאי אפילו
בדיקה לא צריכי, דלא גריעי מארי שנכנס לבין
השוורים ונמצאת צפרן בגבו של אחד מהם
דאדרבה טפי איכא למיחש ביה לכ"ע מספק
עאל ספק לא עאל, שהרי שמואל דמודה בספק
עאל ספק לא עאל, בנמצאת צפרן בגבו של אחד
מהם פליגי, הילכך ודאי אפילו לרב אע"ג דמכשר
ביה מ"מ לא גרע ליה מספק עאל ספק לא עאל
לשמואל, וההוא ודאי לרב אפילו בדיקה לא
צריך מדאמרינן אין אומרים שמא ארי דרסו
אלמא משמע מהאי לישנא דאין אומרי' כלל
ומדאין אומרים בדיקה זו למה, וכן נמי משמע
לכאורה מההוא בר אוזא דהוה בי רב אשי דאמר
רב אשי לאו מי אמרינן ספק כלבא ספק שונרא
אימר כלבא הכא נמי ספק קניא ספק שונרא
אימר קניא, ואי הויה צריכה בדיקה כנגד כל
החלל כספק דרוסה הוה ליה לאסוקי בדקה
ואכשרה, אלא ודאי משמע דלא בדיק לה אלא
בקועיה מקום שהיה דמו מבצבץ, ועוד דלשון
ספק עאל ספק לא עאל ואימר כלבא משמע ודאי
מדאמרינן הכי דלא חיישינן לה כלל.

והרב בעל העטור ז"ל הסכים לפסקן של
ראשונים אלו וכתב ומסתברא דכל היכא דתנינן
חוששין לה לא תליא בבדיקה מדקאמר שמואל
גף בעוף חיישינן שמא נקבה הריאה ומדשמואל
פליג ואמר תבדק ש"מ חיישינן דקאמר ליכא
בדיקה והילכך ליכא בדיקה אלא בה' עניינים,
ומה שהוסיף בו רביה ז"ל מלשון חוששין, אינו,
דאדרבה ברוב המקומות לשון חוששין במקום
שאין הענין נגמר לאיסור או להיתר אלא חוששין
בו עד שתבדק, וכדאמרינן לעיל ריאה הסמוכה
לדופן אין חוששין העלתה צמחים חוששין לה,
מר יהודה משמיה דאבימי אמר אחד זה ואחד
זה חוששין, ופי' רבא משמיה דרבין מיייתין
סכינא וכו' וכל הני נמי דאמרינן בשמעת' דרסוק

1234567

אברים אי נפיל לארעא חיישין, הכה על ראשה והלכה כלפי וכו', כולהו בבדיקה סגי להו כדאיתא התם וכאלה רבים. ועוד הא דאמרי בני ר' חייא דרוסה שאמרו צריכה בדיקה כנגד בני מעים ודאי משמע דמיירי במאי דקרו לה בשמעתין דרוסה או ספק (או ספק) דרוסה, אבל במאי דאמרינן בגמרא דלא חיישין לה היכי אמרי אינן]הו דרוסה שאמרו, והיכן אמרו, דאדובה אין חוששין לה אמרו.

ומיהו רש"י ז"ל כתב ופי' הא דאמרי בני ר' חייא דרוסה שאמרו צריכה בדיקה כנגד בני מעים דהיינו ספק דרוסה א"נ כגון שראינו ארי שדרס ואין מקום הדריסה ניכר מבחוץ, ומשמע מפירושו דודאי דרוסה כלומר שראינו שהאדים הבשר מבחוץ אע"פ שלא ידענו אם האדים מבפנים לית ליה בדיקותא ומיד טורפין אותה דפעמים שמאדים הבשר מבפנים ואין יכול לכוין, ומיהו בשלא האדים הבשר מבחוץ לא מחמרי בה כולי האי דדילמא לא שדי זיהרא כלל ובבדיקה סגי ליה, וכן פירשו מקצת רבותינו הצרפתים ז"ל.

ורבותינו בעלי התוספות ז"ל אומרים דאפילו לודאי דרוסה ג"כ יש בדיקה מדקאמר לקמן בדרוסה עד שיאדים בשר כנגד בני מעים, בסימנין עד שיאדימו סימנין עצמן, אבל אם האדים הבשר כנגד הסימנים ולא האדימו הסימנין עצמן כשרה ואמאי והלא ודאי דרוסה היא כיון שהאדים הבשר מיהא כנגד הסימנין ואיכא ודאי זיהרא, ועוד דהא רב מורי בה מכפא דמוחא וכו' וההיא דרב ודאי בדרוסה ודאית קא מיירי, דהא בספק דרוסה לא הוה מצריך בדיקה דהא לא הדר ביה כמו שפרש"י ז"ל לעיל. ועוד מדבעי בשמעתין ושט נקובתו במשהו דרוסתו וכו' קנה נקובתו בכאיסור וכו', דאלמא משמע דאי לאו דאמרינן דזיהרא מקלא קלי ועתיד הוא לשרוף כולו כיון ששלט במשהו ממנו מימר הוה אמרינן דאע"ג דהאדים במקצתו בבדיקה סגי ליה, אלמא ודאי אפילו ודאי דרוסה אית לה בדיקה. ועוד קשיא לי דרש"י ז"ל עצמו כתב בריש פירקין

גבי נפקא מינה לספק דרוסה והכי נמי הוה מצי למימר נפקא מינה לדרוסה דהא דרוסה ודאית נמי בדקי' לה בהאדמה כדלקמן אלא אשמועינן דחוששין לספק דרוסה.

וכתבו רבותינו בעלי התוספות ז"ל דנראה דגם רש"י ז"ל לא נקט ספק דרוסה אלא משום דבספק דרוסה צריך לבדוק בכל מקום גבה וכוונה וכל מה שכנגד בני מעים, אבל אם היה ניכר מבחוץ מקום הדריסה לא היה צריך לבדוק אלא כנגד אותו מקום, ואם כדברי רבותינו ז"ל הא דאמרינן בספק קניא ספק שונרא אימר קניא כיון דניכר מקום המכה לא נפקא מינה אלא לקנה, דאי חיישין לשונרא כיון שהאדים משהו מבפנים טרפה וכדאמרינן דקנה דריסתו במשהו, ואי משום קניא לא מטרפא עד דאיכא רובא. א"נ נפקא מינה לושט דאי משום קניא לא מטרפא בהאדמה בלבד עד דמנקיב חללו, ואי משום שונרא כיון שהאדים מבפנים אע"ג דלא נקב טריפה, חו צריכא עיונא, הרשב"א ז"ל.

הא דאמר רב אשי לאו מי אמרינן ספק כלבא וכו' הכא נמי ספק קניא ספק שונרא אימר קניא. תמיה לי למה הוצרך רב אשי לומר הכא נמי אימר קניא דמשמע דמשום דעאל לבי קניא הוא דתלינן בקניא ומכשרי' לה הא לאו הכי בסתמא בשונרא מחזקינן ואמאי אפילו בסתמא נמי ספק כלבא ספק שונרא אימר כלבא אמרינן. ושמא י"ל דכי תלינן בכלבא דוקא היכא דאיכא כלבא נמי קמן ואיכא למימר כלבא ואיכא למימר שונרא, אבל היכא דליכא כלבא קמן דנתלי ביה, בשונרא מחזקינן, כיון דשונרא שכיח בביתא טפי, משום הכי איצטריך רב אשי למיתלא בקניא משום דעאל לבי קניא הא לאו הכי לא תלינן, ובזה יעלה בידינו תירוץ למה שפירשו רבותי בעלי התוספות ז"ל בפרק השוחט גבי אווזא דרבא דאיתא כי ממסמס קועיה דמא ואמר רבא היכי נעביד נבדיקה ונשחטיה הא אמר רבא ושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים ופרשו הם דמשום ספק דרוסה הוה בעי למבדקה ומשום

הכי לא הוה ליה בדיקה מבחוץ דאי משום קניא ומחשש נקב אף ושט בדיקתו מבחוץ. ולכאורה קשיא להו לרבותי ז"ל דמדאמ' אתא כי ממסמס קועיה ספוקי הוה מספקא לן אי שונרא אי כלבא אי קניא וא"כ היאך חשש לדרוסה, ועם מה שכתבתי למעלה לא יקשה עליהם כלל, דלא אמרו אימר כלבא אלא היכא דאיכא כלבא או קניא דאפשר למתלי בהו הא לאו הכי בשונרא מחזקין דשכיחי בבתי. וכן נראה מדברי ר"ת ז"ל דמספקא בתר דשכיח טפי שדינן ליה והילכך דוקא בדעאל לבי קני, אבל בתוספות כתבו בהפך דהכא בשלא היה להסתפק אלא או בקניא או בשונרא וכגון שהיה בבירור חתול בתוך הקנים ולהכי קאמר דעאל לבי קני, אבל אתי מעלמא ואין אנו יודעין מי עשה אפילו לא עאל לבי קני אין לנו לתלות בחתול, וצ"ע, הרשב"א ז"ל.

וכתב הרא"ה ז"ל וזה לשונו הכא נמי ספק קניא ספק שונרא אימר קניא ואפילו האדימו סימנין כשרה, ע"כ.

ספק קניא ספק שונרא אימר קניא. וא"ת לפירוש הקונטרס דפי' לעיל דגם כי אמר דקניא מחייה מ"מ צריך בדיקה משום נקובה ממש דשמא אינקיב הושט א"כ צ"ל דהכא בדק ושחטיה לקנה ואפכיה לושט כדלעיל פ"ב, וא"כ מאי נפקא מינה אי תלינן בקניא או בשונרא הא אע"פ דתלינן בקניא צריך בדיקה בשלמא לפר"י דפי' דהיכא דתלינן בקניא לא צריך בדיקה כלל בשביל נקיבה דלא חיישינן בנקיבה איכא נפקותא במאי דתלינן בקניא אלא לפ"ה מאי נפקא מינה. וי"ל דאיכא נפקותא דאי תלינן בשונרא דהיינו דריסה א"כ מיטרפה בהאדמה משהו בלא שום נקב אבל היכא דתלינן בקניא אז ודאי לא מטרפא עד שתנקב, תוספות הר"ף ז"ל.

וזה לשון תוספות חיצוניות אימר קניא ואין לנו לחוש לספק דרוסה ולבודקה כנגד כל החלל אבל לספק נקובה יש לחוש וצריך לבדוק הסימנין שמא ניקבו, ת"ם, ע"כ.

וזה לשון הרמב"ן ז"ל אימר קניא מחייה פי' שאם היינו חוששין לספק דרוסה היתה צריכה בדיקה בכולה, ואם האדימו סימנין עצמן כלל או שלא האדימו ונמצא בהן נקב כל שהו בין בושט בין בקנה טרפה דמקלא קלי ליה זיהרא, אבל עכשו שאין חוששין לספק דרוסה בודקין בסמנין עצמן בלבד אם נפסקה גרגרת ברובה טרפה ואם לאו כשרה וכן בודקין בושט מבחוץ, ובין בעוף בין בבהמה מותרת לפי מה שכתבנו בתחילת הפרק, ולפי דברי רש"י ז"ל בודקין אותו מבפנים ובבהמה אין לו בדיקה, ואי אפשר לומר שתולין בקנה ואין צריך בדיקה כלל דכיון דאתרע ליה חוששין, ואפילו לעולא דלא חייש הכא חיישינן וכ"ש שאין הלכה כעולא דקי"ל חוששין לספק דרוסה, ובגדולות גרסינן ההוא ברחה ולא כדברי רש"י ז"ל, ע"כ.

וכתב הרא"ה ז"ל והא מילתא דתלינן הכא בקניא אתיא בעוף לקולא, אבל בבהמה משכחת לה לחומרא דאילו תלינן בדריסה עבדי' לה בדיקה לאחר שחיטה וכדאמרין בדרוסה דבדקין לה מכפא דמוחא ועד אטמא, ואי תלינן בקניא לא אפשר בבדיקה דחיישינן דילמא במקום נקב שחית, ואפ"ה תלינן בקניא דטעמא דתלינן בקניא לאו משום קולא הוא אלא משום דדריסה מילתא אחריית היא, הילכך מסתמא בין לקולא בין לחומרא תלינן בקניא כנ"ל, ע"כ.

דרוסה שאמרו צריכה בדיקה כנגד בני מעים. פי' אפילו דרוסה ודאית שאם לא האדים הבשר כנגד בני מעים לא שדא ביה זיהרא וא"נ שדא ביה לא שלט בה וכשרה היא, הר"י מטרנאני ז"ל, וכבר האריך הרשב"א ז"ל בזה וכדכתיבנא לעיל בסמוך.

המסמסה מהו. רש"י ז"ל פירשה לענין דרוסה וכגון שדרסה שלא כנגד בני מעים אלא שדריסתו והזיקו גדול עד שנתמסמס הבשר מהו, ואמר ר' זירא הא דבעי רב אשי כבר פרשה רב יהודה דאמר רב יהודה אמר רב דרוסה שאמרו עד

שיאדים בשר כנגד בני מעים כלומר בהאדמה טרפה נתמסמס הבשר במקום אחד רואין אותו כאילו אינו ואם יש בו טרפות בניטל כולו כגון צומת הגידין טרפה דהאי נמי כנטול דמי. ויש מי שפירש דלאו בדרוסה מיירי כלל מדאמרינן בסמוך אמר רב שימי כי הוינן בי רב כהנא כי הווי מייתו ריאה לקמן ומותבי לה והוה יתבה שפיר וכי הוה מדלי לה נפלה תלחי תלחי וטריפנא דאלמא לגבי ריאה שנפלה תלחי תלחי מיירי ולא בדרוסה קא מיירי ומפרשי לה לענין נשבר העצם ויצא לחוץ דאמרינן לקמן בבהמה המקשה אם עור וכשר חופין את רובו כשרה ועלה קאמר רב יהודה שאם נתמסמס אותו הבשר כגון שהרנפא גורדו הרי הוא כאילו אינו ואינו מגין כלל. והרמב"ם ז"ל מפרשה בדרוסה וכנגד בני מעים וה"ק דרוסה שאמרו עד שיאדים הבשר כנגד בני מעים נתמסמס עד שהוא כאילו אינו שהרופא גורדו טרפה דודאי דרוסה היא ואי לא כשרה כיון שלא האדים כנגד בני מעים ומן הראשונים ז"ל יש שפירשו כן.

ורבינו אפרים ז"ל כתב דהאי פירושא ליתא דהוה ליה למימר בידוע שהיא דרוסה אלא לענין בשר החופה את רוב הכרס קאמר דקי"ל בין ברוב קרוע בין ברוב נטול ועלה קאמר נתמסמס כאילו ניטל, הרשב"א ז"ל.

וזה לשון הרא"ה ז"ל, המסמסה מהו, כלומר במקום שאין לחוש לבני מעים כגון בירך שנתמסמס מחמת ארס. דרוסה שאמרו, כלומר שתהא צריכה בדיקה בספק, עד שיאדים בשר כנגד בני מעים. נתמסמס הבשר, כגון בירך דמשום האדים ליכא למיחש רואין אותו כאילו אינו ונטלה הירך. היכי דמי נתמסמס וכו', ע"כ.

בקוץ עד שתנקב לחלל. פי' הא משנקבה לחלל אסורה דומיא דאידך בדרוסה עד שיאדים הבשר וטעמא משום דחיישינן שמא ניקבו הדקין או הריאה והלב והמרה ואי אפשר בבדיקה לפי שאין אנו יודעין באיזה מקום הוא שנבדוק עליו, ולא דמי לישוב לה קוץ בושט דסגי לן בבדיקת

הסימן [הואיל] ואנו יודעים שהנקב בו, ולא דמי לנפולה דהתם מקרע קרע וטפי ממהוה הוי, והכי נמי לא בדקינן במחט הנמצאת, ואין לפרש דמשתנקב לחלל אע"פ שלא נקב כלום במעיה טריפה דהא לא קתני נקובת הדופן כדאמרינן לעיל, ועוד בהדיא תנן יצאו בני מעיה ולא ניקבו כשרה. וי"ל במחט הנמצאת כיון דלית ליה דוכתא למעבר חוששין שמא קרום עלה מחמת מכה בנקב, וכזה הטעם כתב בעל ההלכות, אבל בקוץ עד שתנקב לחלל ותטרף בו קאמר כלומר שבודקין אם נקבה באחד האברים המטרפין בנקיבתו, ואין זה במשמע אלא אף בקוץ כיון שנכנס לחלל וכולו מלא אברים שנקיבתו במשהו י"ל נמי שחוששין שמא קרום שעלה בנקב הוא, הרמב"ם ז"ל.

דף נ"ד ע"א

אלא מכפא דמוחא וכו', וסמכינן אבדיקה משום דלא סגיא בלא אדמימות והאי הוי מידי דמנכר, הרא"ה ז"ל.

יביא ויקיף. פרש"י ז"ל יחתכנה במקום אחר ויקיף החתכים אם דומין מראיהן של חתכים זה לזה טרפה דכיון דדומין יש לנו לומר שגם חתך הראשון לאחר עיקור נעשה ואי לא דמו להדדי כשרה דא"כ החתך ראשון קודם העיקור נעשה דאי נעשה לאחר עיקור א"כ היה דומה הראשון לזה שעשה עכשו. וא"ת לפי' הה"ג דפי' פ"ק דעיקור הלכות שחיטה היינו שנעקרו הסימנים ממקום חבורן בלחי ולא טרפה היא בהכי דשפיר יעלה לה חיות אלא גזרת הכתוב היא מהלכה למשה מסיני דפסל אותו צואר לשחוט אע"ג דיכולה לחיות א"כ גם כי נשחטה לאחר שמיטה לא מדמו להדדי אלא יאדים יותר חתך השחיטה מחתך דלאחר שחיטה לפי שבשעת חתך השחיטה עדין היה חיות גמור בסימן אע"פ שנשמט כבר לפי' הה"ג כדפרי' ובחתך דלאחר שחיטה לא היה בו חיות כלל. וי"ל דלפי' הה"ג יביא ויקיף מבהמה אחרת קאמר שיביא בהמה